

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ В СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ ДЕРЖАВИ

Юхно О. О.

Запобігання злочинам є складною, багаторівневою системою державних органів та громадських організацій, які здійснюють антикриміногенний вплив на соціальні об'єкти з метою не допустити порушень кримінально-правових норм і усунути (нейтралізувати) чинники, що їх детермінують. Її утворюють суб'єкти, об'єкти та заходи запобіжної діяльності. Розглядаючи це питання, зазначимо, що узагальнених теоретичних праць про систему запобігання злочинності, стратегію і тактику у кримінологічній літературі ще немає, як і правового забезпечення цієї діяльності. Наприклад, ще з 1993 - 1996 років на розгляді у Верховній Раді України знаходяться проекти Закону "Про профілактику злочинності". У науці визначено, що системою запобігання злочинам є сукупність державних органів, громадських організацій та громадян, які цілеспрямовано здійснюють на різних рівнях і в різних масштабах управління й планування запобіжної діяльності, профілактичні заходи та мають у зв'язку із цим певні права та обов'язки і несуть відповідальність за досягнення поставленої мети. Відповідні державні органи та установи, громадські організації і формування, посадові особи й інші працівники - представники цих органів, установ, організацій і формувань, а також окремі громадяни, є суб'єктами запобіжної діяльності. Крім суб'єктів, система профілактики злочинів має ще й об'єкти запобіжного впливу. У науковій літературі такими об'єктами визначаються: злочинність, її детермінанти, особа правопорушника та умови її формування, які потрібно корегувати [1, 144 - 146].

Рівень системи запобігання злочинності будь-якої держави залежить від наявності Конституції, чинного і дієвого законодавства, державної програми, в якій визначено стратегічні і тактичні шляхи вирішення цих та інших питань життєзабезпечення правового суспільства. Окремі напрямки із цих питань можна дослідити історико-правовим методом. Як визначає В.Я. Тацій, з прийняттям Конституції України в червні 1996 р. процес на-

ціонального державотворення вийшов на новий правовий рівень, який стабілізував на той час суспільно-політичну та соціально-економічну ситуацію в Україні, визначив програму руху до політичного ідеалу - демократичної, соціальної, правової держави, в якій людина визнається найвищою соціальною цінністю. Зокрема, вона чітко зорієнтувала на фундаментальні цінності в галузі держави і права: непорушність прав і свобод людини і громадянина, політичну багатоманітність, демократичні засади державного устрою, поділ влади, верховенство права. На той час Конституція мала яскраво виражений програмний характер, з багатьох принципів питань випереджала стан розвитку як вітчизняного законодавства, так і правової науки, окремих її галузей. Звісно, ідеалу тут бути не може, в кожній конституції можна знайти вади, неточності, прогалини [2, 4] тощо. Насамперед, текст Конституції містить чимало загальних приписів, що породжує величезну кількість звернень і подань до Конституційного Суду (далі - КСУ) з проханням надати їх офіційне тлумачення, спонукає цей судовий орган не тільки тлумачити певні норми Основного Закону, а й подекуди навіть виконувати функції власне нормотворця, ліквідовуючи наявні прогалини. Ці проблеми досліджував В. Бринцев на прикладі аналізу результатів діяльності КСУ за 9 років. Протягом 1997-2005 років КСУ за конституційними поданнями виніс 73 рішення щодо відповідності Конституції України (конституційності) нормативно-правових актів. Більшість з них - 58 рішень - винесено щодо неконституційності цих актів. Визнано неконституційними повністю або в окремій частині 200 положень законів та інших правових актів, з них 191 положення - в окремій частині. 75 правових актів визнано повністю або частково неконституційними. Переважну більшість з них складають окремі положення законів України - 122. Крім того, визнано неконституційними 8 положень постанов Верховної Ради України, 16 положень актів Президента Укра-

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

їни, 9 положень Кабінету Міністрів України, 45 положень актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим [3, 77-85]. Це підтвердив і аналіз практики Європейського Суду з прав людини за 2001-2007 роки, який дозволяє дійти висновку, що не тільки в Україні, а й в інших країнах СНД стан виконання судових рішень можна охарактеризувати, виходячи саме з останнього визначення, як підкреслено демонстративну неповагу до актів суду за наявності ознак кримінального злочину чи адміністративного правопорушення. Далеко не завжди ті чи інші конституційні приписи забезпечуються заходами юридичної відповідальності за їх невиконання [3, 77-85]. Для вирішенні цих питань є нагальна потреба підвищення правової культури громадян держави. На жаль, на реалізацію запобіжних заходів негативним чином впливає правовий нігілізм певної частини суспільства.

У свою чергу, структурні підрозділи Міністерства юстиції України в частині підвищення правової культури громадян держави обов'язки не виконують, про що свідчать відповідні дослідження. Правовий нігілізм у сучасних науково-публіцистичних джерелах характеризується низьким рівнем політичної та юридичної культури, відсутністю сталих традицій законслухняності й поваги до закону. Так М. Козюбра відзначає, що це явище багатоплике, багатобарвне і багатогранне [4, 23]. Після прийняття і реалізації політичної реформи (за що голосували й нинішні її опоненти) сьогодні гостро стоїть питання внесення змін до Конституції України. Отже, загальний вектор подальшого розвитку українського суспільства та держави сьогодні має бути спрямовано, у першу чергу, на запровадження основоположних принципів конституційного ладу, закріплених в Основному Законі. Неухильне додержання цих принципів є запорукою цілісності й послідовності державної політики, забезпечення народовладдя, усебічного розвитку особистості, європейського вибору України. Конституція може і повинна слугувати вирішенню цих проблем як юридична, нормативно-правова основа для поступального розвитку суспільства і держави.

На всіх етапах розвитку нашої молоді та незалежної держави дуже гостро стояло питання організації і забезпечення запобігання злочинності та визначення пріоритетів у цьому напрямку. Як зазначає О. Кальман, з усіх проявів всеохоплюючої кризи законності в Україні найнебезпечнішим за своїми соціальними наслідками стало неухильне зростання рівня злочинності. Здійснений ним ретроспективний аналіз динаміки і структури сучасної злочинності дозволив виявити три найбільш небезпечні її тенденції [5, 113-114]. По-перше, незважаючи на всі зигзаги динаміки злочинності, які зумовлюються кардинальними соціально-економічними, політичними і правовими змінами, безумовно, простежується тенденція до її зростання як за абсолютними показниками і темпами, так і щодо чисельності населення. Згідно з офіційними статистичними даними, кількість зареєстрованих у країні

злочинів протягом 1995 - 2007 років зменшилася на 16 %. Проте кількість заяв та повідомлень про злочини за період 1996 - 2007 роки попри певні річні коливання збільшилася на 63,3%. Кількість заяв та повідомлень про вчинення злочинів, за якими було відмовлено в порушенні кримінальної справи, упродовж зазначеного періоду також зросла більше ніж утричі. Наприклад, якщо в 1996 р. кількість заяв та повідомлень про вчинення злочинів, за якими було відмовлено в порушенні кримінальної справи, становила 36,6 % від загальної кількості таких заяв, то в 2007 р. цей відсоток сягнув 73,6 % [6, 2-3; 7].

Незважаючи на заяви деяких керівників правоохоронних органів, на його думку, фактично кримінальна ситуація продовжує погіршуватися.

Опосередковано це впливає та підтверджується також щорічним скороченням кількості населення і середнього віку життя, зростанням рівня безробіття тощо. Так, за даними Держкомстату, на кінець 1990 р. у країні мешкало 51,94 млн. осіб, у 1996 - 50,82 млн. осіб, а станом на 1 січня 2008 р. - 46 млн. 379 тис. 700 осіб. Україна займає друге місце у світі за темпами природного зменшення населення - 5,57 на 1 тис. населення [8].

До того ж останніми роками відбулася суттєва декриміналізація законодавства, лібералізація покарання і правозастосовної практики, виникли проблеми при неодноразових змінах, визначенні і уточненні меж кримінального переслідування за крадіжки протягом календарного року, що негативно впливає на реалізацію одного з основних принципів кримінального права - невідворотності покарання, тощо.

Водночас, спільний проект правоохоронних органів держави про внесення змін до чинного законодавства щодо останнього проблемного питання залишається неприйнятним. Слід зазначити також неповне охоплення органами кримінальної юстиції всього масиву злочинів у зв'язку з високим рівнем прихованої латентної злочинності, маніпуляціями статистичними показниками, а також корупцією правоохоронних і судових органів. По-друге, головним плацдармом, на якому розгортаються кримінальні події, є економіка. Масштаби злочинності у сфері економіки досягли такого рівня, що стали визначати характер і напрями реалізації реформ не тільки у сфері економіки, а й у системі державної побудови і правоохоронної діяльності. За оцінками Міністерства економіки, обсяг тіньового обороту за 2007 р. обчислюється в 180 млрд. грн., а рівень тінізації становить 26 %. Наприклад, 80 % товарів широкого вжитку потрапляють до України за тіньовими схемами контрабандним шляхом. За оцінками незалежних експертів, близько 90 % приватизованих підприємств працюють під контролем кримінально-олігархічних кланів, тіньова економіка становить 50 - 60 % [5, 114]. Рівень цін на всі товари та послуги невпинно росте на фоні штучного стримування інфляції. Однак кількість виявлених злочинів у сфері економіки у 2007 р. порівняно з минулим

Таблиця № 1

Результати розгляду заяв і повідомлень про злочини за 2001 - 2007 роки

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
надійшло до ОВС заяв і повідомлень про злочини	1 млн. 715,3 тис.	1 млн. 714,7 тис.	2 млн. 010 тис.	2 млн. 297 тис.	2 млн. 368,5 тис.	2 млн. 612 тис.	2 млн. 851,3 тис.
по них порушено кримінальних справ (у тис.)	456,7	419,9	512,3	488,1	450	386,7	359,4
відмовлено в порушенні кримінальних справ у %	54,1	56,6	54	58,8	62	68,5	73,6

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

роком, за даними МВС, зросла лише на 0,3 %. А щодо виявлення багатьох видів злочинів у сфері господарської і службової діяльності відзначається суттєве їх зниження: у сфері банківської діяльності - 5,4 %; у паливно-енергетичному комплексі - 11,7 %; в агропромисловому комплексі - 15,3 %; у сфері приватизації - 2,6 %, у сфері службової діяльності - 5,1 %. Загальна сума збитків у сфері економіки тільки за виявленими злочинами становить близько 1 млрд. грн. [9, 1-27].

По-третє, кримінологічні дослідження дають підстави стверджувати про якісно нові характеристики української злочинності, яка вже вийшла за межі національних кордонів і завдала серйозного удару по престижу країни та її національній безпеці. Власне кажучи, сьогодні Україна стоїть перед дилемою: або вона капітулює перед натиском економічної злочинності й житиме за законами кримінального співтовариства, або знайде в собі сили переломити ситуацію. Без перебільшення можна стверджувати, що ця проблема вийшла на перший план соціальних сподівань українського суспільства. Вона дедалі гостріше постає перед політиками, юристами, службами правопорядку і безпеки країни [5, 113-118]. Тому визначення місця стратегії і тактики в системі запобігання злочинності держави є одним з перших питань для вирішення.

Тема корупції і злочинності у вищих ешелонах державної влади стала однією з головних у передвиборних баталіях минулих президентських та парламентських виборів, при проведенні яких різні політичні партії, блоки і рухи обіцяли виборцям постійні, рішучі й кардинальні заходи щодо зміцнення правопорядку в країні. При цьому, як і раніше, ставка в основному робилась на посилення кримінальної репресії, звинувачення правоохоронних органів у недоліках протидії злочинності. А на діяльність державних органів щодо координації заходів запобігання, а також усунення причин і умов, увага взагалі не зверталась, також щодо питань фінансового забезпечення цього напрямку. Проте ситуація зі злочинністю в Україні настільки ускладнена, що вона потребує глибокого та комплексного аналізу, заснованого на взаємодіючому потенціалі юридичних наук, держави і громадянського суспільства. Як слушно зазначає О. Кальман, розробляючи прогностичні варіанти розвитку злочинності в Україні, необхідно, у першу чергу, дати відповіді на конкретні питання, від яких залежить визначення самої стратегії протидії злочинності. Зокрема, чи є темпи криміналізації суспільства наслідком випадкового збігу обставин у період переходу до ринкових відносин, чи це об'єктивна закономірність? І якщо це закономірність, то яка: світова чи специфічно українська? Зумовлено це підвищенням рівня криміногенності в суспільстві, особливостями перехідного періоду чи це наслідок атрофії і некомпетентності певних гілок державного керівництва? Враховуючи усю складність аналізу кримінальних процесів, різні

галузі правових наук уже сьогодні мають скоординувати зусилля і знайти відповідь на головне питання - про природу і механізми поглиблення криміногенної ситуації, визначити хоча б основні контури програмно-цільового підходу до формування стратегії і тактики запобігання, а також протидії злочинності та корупції в Україні в умовах ринкової трансформації, із чим ми згодні.

Результати численних досліджень кримінологів і соціологів дають усі підстави для однозначного висновку про те, що кримінальна криза в Україні має глобальний, комплексний характер, охоплюючи економіку, політику, соціальну і духовну сфери. При всій розбіжності в оцінці її причин із таким висновком погоджуються й найрадикальніші прибічники ринкових трансформацій та зниження ролі держави в цьому процесі. Однак сьогодні важливе не стільки досягнення консенсусу в оцінюванні ситуації, скільки об'єктивний, науково обґрунтований аналіз прогностичних сценаріїв подальшого генезису злочинності. Тому прогностичне оцінювання має пріоритетне значення для напрацювання стратегії виведення суспільства з аномічного стану. Загальновідомо, що проблеми злочинності і правопорядку своїм корінням сягають політичної, соціально-економічної та духовної життєдіяльності суспільства, тому в прогностичному плані найбільш важливим є, з одного боку, виявлення найбільш криміногенно значущих факторів криміналізації суспільства, а з другого - визначення стратегії і тактики її запобігання та протидії. Щодо наукового визначення, то в соціальній діяльності в цілому та її окремих видах як компоненти виділяють стратегію і тактику. Це положення правомірно поширюється й на кримінологічну діяльність, на що цілком справедливо звертається увага у відповідних дослідженнях Г.А. Аванесова, О.М. Бандурки, О.В. Бокова, В.В. Голіни, Л.М. Давиденка, О.М. Джужи, І.М. Даньшина, В.Є. Ємінова, О.Г. Кальмана, М.М. Ключова, В.М. Кудрявцева, О.М. Литвинова та ін. Стратегія і тактика запобігання злочинності у світі в цілому і в нашій країні зокрема зумовлюють системний вплив на неї, тобто втілюються в життя комплексні програми загально-соціальних та кримінально-правових заходів протидії цьому негативному явищу. Вітчизняні кримінологи зробили вагомий внесок у результати таких розробок. Але поки що їхні зусилля спрямовані здебільшого на опрацювання заходів впливу на злочини та осіб, які їх учиняють, а жертва злочину, як правило, залишається поза увагою. Як наслідок, до цього часу в державі немає більш повного обліку потерпілих, а обсяг законодавчого забезпечення прав і свобод цієї категорії набагато менший, ніж підозрюваних, обвинувачених, підсудних тощо, що всупереч вимогам Конституції та чинному законодавству держави не забезпечує рівності сторін при провадженні та реалізації принципу змагальності у кримінальному судочинстві, тощо. Поставлене питання має безпосереднє відношення до підвищення результативності дії

Таблиця № 2

Виявлено злочинів у сфері економіки за 2001 - 2007 роки

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
усього виявлено економічних злочинів (у тис.)	41,5	42,3	43,2	44,1	45,1	42,6	42,7
тяжких і особливо тяжких економ. злочинів (в тис.)	23	22,5	22,4	23,3	23,3	20,1	18,7
відсоток тяжких і особливо тяжких економ. злочинів	51,7	47,1	43,7	55,2	53,3	52	52,9

соціально-правового механізму протидії злочинності, тому воно не може не досліджуватися теорією, не входити до кола проблем відповідної концепції.

Кримінологічна стратегія визначає загальну орієнтацію діяльності щодо протидії злочинності, фундаментальні цілі і довгострокові завдання, основні напрямки цієї діяльності. Натомість кримінологічна тактика визначає найближчі цілі, завдання діяльності, пріоритетні напрямки і засоби, що забезпечуватимуть досягнення поставлених цілей і завдань.

Обидві ці складові частини соціально-правового механізму протидії злочинності характеризуються єдністю вихідних засад формування, засобів реалізації тощо. Водночас, вони мають, принаймні, чотири істотні відмінності. По-перше, кримінологічна стратегія є теоретичними положеннями, що характеризують діяльність на довгострокову перспективу. Кримінологічна тактика - це лінія, проведена в рамках цього перспективного періоду, на окремих його етапах. По-друге, кримінологічна стратегія передбачає вирішення масштабних завдань. У кримінологічній тактиці менш значимі завдання, розраховані на найближчий період. По-третє, ступінь спільності вихідних засад у кримінологічній стратегії значно вищий, ніж у кримінологічній тактиці, де стратегічні установки деталізуються, формуються конкретніше. По-четверте, кримінологічна тактика ґрунтується на кримінологічній стратегії, впливає з неї. Функціонально вона підкоряється кримінологічній стратегії і, по суті, є певними етапами здійснення стратегічної лінії. Кримінологічну стратегію варто розглядати в широкому і вузькому значенні, тобто у зв'язку з протидією злочинності на рівні держави в цілому, на регіональному та місцевому рівнях. У кримінологічній стратегії виділяють чотири аспекти, урахування яких дозволяє при організації та здійсненні протидії злочинності не втрачати ознак перспективності і, разом із тим, не допускати суб'єктивістських і волюнтаристських рішень. Перший аспект кримінологічної стратегії полягає в тому, що визначається її кінцева мета у формі світоглядної позиції правлячого групового суб'єкта з питань призначення, ролі місця і методів протидії злочинності. Другий аспект пов'язаний з визначенням контуру політичного курсу протидії злочинності на цьому конкретному історичному етапі розвитку суспільства. Третій аспект стосується її цільових настанов на конкретній стадії розвитку, четвертий - у рамках певного періоду. Межі кримінологічної стратегії в регіоні, місті, сфері діяльності зумовлені довгостроковою концепцією соціально-економічного розвитку об'єкта. Через об'єктивно існуючі регіональні особливості соціально-криміногенного комплексу, можливості впливу на нього не виключено, що завдання протидії злочинності не завжди будуть паралельні або тотожні.

Кримінологічна стратегія надає функціонуванню соціально-правового механізму протидії злочинності стабільності, планованості, спрямованості, забезпечує безпосередність і послідовність розроблення завдань діяльності та їх диференціацію за рівнями та сферами застосування. Вона служить своєрідною платформою для довгострокових і перспективних планів діяльності окремих суб'єктів, вбирає в себе фундаментальні надбання науки та новітні форми організації практичної сторони справи, чітко визначає засоби, також зумовлені специфікою дії механізмів реалізації довгострокової кримінологічної політики. Науково-обґрунтована кримінологічна стратегія виходить з вимог системи об'єктивних законів у сфері протидії злочинності і, насамперед, основного кримінологічного закону. Вона характеризується стабільністю основного втримування, тенденцією поетапного наближення до глоба-

льного кримінологічного завдання, припускає можливість корегування структурних елементів у зв'язку з істотними зрушеннями в криміногенній ситуації у країні.

При розробленні кримінологічної стратегії на новий, черговий історичний етап розвитку суспільства слід докладно і всебічно вивчити попередню стратегію. Це потрібно для того, аби повною мірою усвідомити її сильні та слабкі сторони, використати практичне значення перших та не допустити, запобігти рецидиву других. Загальнодержавна кримінологічна стратегія повинна розроблятися з урахуванням об'єктивних закономірностей криміногенної ситуації не тільки у країні, а й у великих регіонах. Інакше вона може виявитися недостатньо ефективною і малоприсадною для застосування. Тому дуже актуальними є розроблення стратегії і тактики та реалізація регіональних програм запобігання злочинності, з обговоренням та виділенням грошових коштів рішеннями обласних і місцевих рад народних депутатів. Розроблення кримінологічної стратегії починається зі створення кримінологічної концепції на тривалу перспективу, покликаної бути теоретико-методологічним фундаментом практичної діяльності з протидії злочинності. Створення концепції - процес, що синтезує результати, висновки значної сукупності органічно взаємозалежних масштабних досліджень ситуації у країні, окремих регіонах із завданням визначення закономірностей економічного і соціального розвитку, його особливостей в окремих регіонах, кримінологічних закономірностей, характерних для періоду розроблення кримінологічної стратегії, а також механізму її реалізації в поєднанні з об'єктивним оцінюванням результативності. Відповідно до створеної концепції кримінологічної стратегії формуються вихідні її принципи, цілі й завдання, напрямки, характеризується система засобів досягнення поставлених цілей (також конструкція механізму імплементації кримінологічної стратегії), які втілюються в перспективних і поточних планах профілактики злочинів, за допомогою яких вона трансформується в конкретну діяльність з усунення причин і умов злочинності.

Аналіз кримінальних процесів, методів і засобів протидії злочинності, що здійснювався останніми роками, вводить нас на більш широкі проблеми правового життя країни і організації системи запобігання злочинності. Оцінюючи дієздатність сформованої на сьогодні моделі судово-правових установ, правоохоронних і контролюючих органів, безпосередньо задіяних у протидії злочинності, важливо чітко собі уявляти, за якими критеріями віддається перевага тій чи іншій правоохоронній структурі, на який історичний період і в яких соціально-економічних умовах їй доведеться функціонувати. У розумінні цих проблем простежується різноманітність теоретичних і практичних підходів з боку політиків, практиків і науковців. Моделі, які сьогодні пропонуються в Україні, зовсім не стосуються вирішення завдань запобігання злочинності. У цьому їх головна вада. Копіювання структурно-правових стандартів розвинутих держав Заходу теоретично сумнівне і практично нежиттєздатне в сучасних складних перехідних умовах і за нестабільної політичної ситуації у країні. Якщо навіть повністю абстрагуватися від української ментальності, за якої не вважається за сором красти в держави, та своєрідності євразійських традицій і культури, у сучасних умовах неможливо суттєво мінімізувати злочинні прояви тільки силами правоохоронних органів. Уже сьогодні в громадській свідомості сформувалась стійка установка щодо тінізації законодавчої дія-

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

льності, влади, політики й економіки. За результатами загальнонаціонального опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології, лише 10-16 % опитаних довіряють владі, а 52 % розцінюють корупцію як звичний спосіб виживання [10]. Адже подолати ці стереотипи досить складно, тому вже сьогодні необхідний всеохоплюючий контроль як у “низах”, так і у “верхах”, що ґрунтується на широкому залученні всіх інституцій громадянського суспільства. На думку О. Кальмана, нежиття заходів “тотального” контролю щодо злочинності - це нонсенс [5, 116], із чим ми згодні. В умовах продовження радикальних економічних реформ, передусім в інтересах політико-олігархічних кланів, атрофії соціального і правового захисту населення, можна прогнозувати подальше відчуження, відторгнення законності як головного принципу функціонування держави, повне падіння престижу влади і органів правопорядку. Звідси висновок: необхідна концепція організаційно-правового забезпечення реформ у системі правоохоронних, судових і контролюючих органів та їх структуризації на першодієльний період. Інакше політична революція в нашому суспільстві матимуть перманентний характер. Без сумніву, оптимізація моделювання правоохоронної системи в ракурсі запобіжної діяльності має величезне значення для реалізації кримінологічної політики держави, визначення стратегії і тактики протидії злочинності взагалі і окремих її видам, зокрема. Однак чимало залежить і від вирішення невідкладних тактичних питань державної політики сьогодення. Серед них слід особливо виділити проблему координації зусиль правоохоронних і контролюючих органів між собою, а також державних і громадських організацій у протидії руйнівним криміногенним процесам [11, 50-56], що є метою окремого дослідження. У зв'язку із цим головне завдання сьогодення полягає в тому, щоб, ґрунтуючись на вітчизняному і зарубіжному досвіді, сконструювати модель взаємодії спеціальних правоохоронних органів та інших державних контролюючих органів і громадських організацій, яка б відтворювала реальні можливості нових владних, юридичних, економічних і соціальних структур у протидії злочинності, а також нарешті прийняти Закон України “Про профілактику злочинності”, проекти якого знаходяться на розгляді Верховної Ради ще з 1993-1996 років.

Підсумовуючи викладене, підкреслимо, що формування і визначення місця кримінологічної стратегії і тактики в системі запобігання злочинності держави мають вагомe значення для теорії та практики протидії правопорушенням, адже в них відбивається політична воля суспільства, у формі принципів втілюються основні ідеї відповідної діяльності, визначаються пріоритети її економічних і правозастосовчих засад, створюються передумови для формування адекватних механізмів реалізації правоохоронного потенціалу та запровадження новітніх підходів з метою оптимізації та підвищення ефективності функціонування системи як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Отже, кримінологічна стратегія і тактика - це той компас чи дороговказ, що допомагає знайти єдино правильний шлях до напрацювання науково-обґрунтованих, раціональних рішень у сфері протидії злочинності.

Література

1. Курс кримінології: Загальна частина: Підручник: У 2 кн. / О.М. Джу́жа, П.П. Михайленко, О.Г. Кулик та ін.;

За заг. ред. О.М. Джу́жи. - К.: Юрінком Інтер, 2001. - С. 144-146.

2. Тацій В.Я. Конституційний лад України: проблеми вдосконалення // Вісник прокуратури. - 2007. - № 7. - С. 3-11.

3. Бринцев В. Належне виконання рішень Конституційного Суду України як одна з головних складових ефективності Конституційного судочинства // Вісник Конституційного Суду України. - 2007. - № 2. - С. 77-85.

4. Козюбра М.І. 10 років дії Конституції України: проблеми і перспективи // Вибори та демократія. - 2006. - № 2. - С. 23.

5. Кальман О. Сучасні тенденції злочинності в країні і проблеми запобігання їй // Вісник прокуратури. - 2008. - № 2. - С. 113-118.

6. Обертинський О., Галак М. Нинішня криміногенна ситуація нікого не може влаштувати // Іменем Закону. - 2008. - № 8. - С. 2-3.

7. Злочинність в Україні Основні показники стану та структури злочинності за 2001-2005 роки: 36. стат. - К., ВПЦ МВС України, 2006. - 201 с.

8. Зеркало недели. - 2008. - 19 января.

9. Стан та структура злочинності в Україні за 12 місяців 2007 року // МВС Департамент інформаційних технологій. - К., 2007. - С. 1 - 27.

10. Кириченко І. Вкус к справедливости против “культуры коррупции” // Зеркало недели. - 2008. - 12 января.

11. Гардецький О. Координація діяльності правоохоронних органів як ефективний важіль боротьби зі злочинністю // Вісник прокуратури. - 2007. - № 3. - С. 50-56.

12. Медведько О. Вагомі здобутки на шляху зміцнення законності та правопорядку // Вісник прокуратури. - 2008. - № 2. - С. 3-14.

13. Литвинов О.М. Кримінологічна стратегія як компонент соціально-правового механізму протидії злочинності // Організаційно-правові засади управлінської діяльності в ОВС в умовах європейської інтеграції: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (26-27 жовтня 2007 р.) - Одеса: Вид-во ОЮІ ХНУВС, 2007. - Ч. 1. - С. 176-178.

14. Бандурка О.М. Сьогодні потрібно змінювати не вивіски, а мислення // Служимо Закону. - 2003. - № 1 - С. 1-2.

15. Литвинов О.М. Сучасні проблеми управління профілактикою злочинів в Україні: Монографія. - Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003. - 312 с.

16. Блувштейн Ю.Д. Предупреждение преступлений. - Минск, 1980. - С. 34.

17. Ключев М.М. Прикладні аспекти формування змісту і структури програми запобігання злочинності // Проблеми розвитку транспортної галузі та удосконалення транспортного законодавства: Матеріали Всеукраїнської конференції (15.06.2007). - С. 56-58.

18. Костенко О. Формула декриміналізації держави, або яким бути Національному бюро розслідувань // Урядовий кур'єр. - 2005. - 16 липня.

19. Сухарев А.Я. Проблемы сравнительного правоведения в аспекте Российской правовой реформы / Россия на рубеже тысячелетия: Сб. трудов преподавателей ИМПЗ им. А.С. Грибоедова. - М., 2000. - С. 107-120.

Юхно О.О.

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ
Надійшла до редакції 05.05.2008